

Milica Milenković

LIČNA TRAGEDIJA KAO OPŠTA SUDBINA

(Đorđe D. Sibinović: *Roditelji*, Službeni glasnik, Beograd, 2019)

Ako bismo Milanki, glavnoj junakinji novog romana *Roditelji* Đorđa D. Sibinovića, pokušali da nađemo pandan u literaturi naše književne istorije, onda bi se ona po zanemlosti nad sinovljevom smrću i svojom ličnom tragedijom najbolje uklopila u one ženske likove koji su postali kolektivni arhetipovi ne samo našeg nacionalnog bića (Majka Jugovića) već i šire, celog hrišćanskog sveta (Bogorodica). Rečenice kojima se završava knjiga: „Kad se čovek isplače bude mu lakše. U Milanki nije bilo suza.“ analogne su stihovima „Nadula se Jugovića Majka / Nadula se pa se i raspade“, s tim što slobodno možemo reći da ova potonja značenja možda dolaze u nekom budućem hipotetičkom vremenu romana.

No šta je to što Milanku izdvaja iz kruga ovih žena približavajući je savremenom čitaocu? Da li je to način na koji je ispisana pripovest o njenoj sudbini ili ona gorka poruka čitaocu da je svako od nas na različite načine potencijalni stradalnik u gorkom svetu podeljenom na dobro i zlo? Zašto je odgovor svakog čitaoca na kraju ove knjige katartični plač i šta je to što roman *Roditelji* u ovom trenutku čini knjigom koja nikoga ne ostavlja ravnodušnim?

Roditelji, kratak fragmentirani roman podeljen na tri dela, u kojem se hronološki nižu događaji, za siže ima jednostavnu priču u kojoj mlada devojka Milanka ostaje trudna nakon silovanja. Kako bi izbegli društvenu sramotu, njeni roditelji daju tek rođeno dete drugoj porodici. Dečak odrasta ne znajući istinu o svom poreklu, a Milanka paralelno nastavlja svoj život onamo gde je bio zaustavljen kobnog dana. Njen sin pre svoje smrti saznaje za majku, odlazi da je traži, ali pre nego što je ugleda, pada mrtav. U prvom delu romana sva zbivanja smeštena su u selu u kojem živi Milanka. Fokus je na steonoj kravi. Slike iz seoskog života nižu se jedna za drugom, u gotovo kratkim crtama više simbolizujući dolazeći kovitlac energije koji će svima izmeniti život, nego imajući funkciju objašnjenja i širenja priče. Krava kao stožer fabule odrediće dva njena toka: Milankino buduće materinstvo i greh nad onim što je najsvetije. Ovaj roman je zapravo sastavljen iz dve osnove sveta: materijalne i duhovne, plotske i uzvišene, ljudske i božanske, onoga što pravdom smatra čovek i onoga što bismo najprostije mogli nazvati nebeskom pravdom.

Nije slučajno da slika steone krave, i to četrnaest dana pre telenja („Vime oteklo, mleko luči, sluz ispušta“), otvara ovu knjigu. Mleko i sluz su znaci kojima se javlja tele, ali u višem smislu i otvaranje neba prema zemlji. Krava je simbol plodnosti pa samim tim i nosilac onih sila koje donose život na zemlju. U srpskoj verziji *Pepeljuge*, majka devojke se pretvara u kravu, jer je devojci vreteno upalo u bunar. Ovo je jedan od načina na koji se jasno ocrt-

vaju arhetipovi i simboli kroz variranje teme u različitim narodnim kulturama. Stoga nije slučajno da roman koji će zapravo za temu imati roditeljstvo, oca, majku i dete, počinje simbolom ove životinje koja u steonom stanju obuhvata sva tri navedena principa i pokretanje kosmosa. Dakle, nasuprot statičnom životu seljana, podeljenih na siromašne meštane i bogatog nabusitog Steve, ova priča počinje jednim višim kretanjem koje će svima promeniti život i koje će u vidu snoviđenja najaviti okvirni kontekst priče: „Milanka je zamerala pred prizorom u kojem je krava gledala mrtvo tele i plakala kao majka nad preminulim čedom.“

Nasuprot plodnosti krave i radosti što životinjski nagon rezultira novim životom, biće postavljena zamka javljanja životinjskog nagona kod čoveka, greh nad nevinim bićem i rađanje novog života. Ljudska pravda, učiniće nam se, zadovoljena je pogibijom Steve odmah nakon silovanja Milanke i uspostavljanjem nekakvog sistemskog reda davanjem deteta drugoj, bogatoj porodici, gde će se ispuniti jedinstvo porodice, a ovim ljudima i učiniti sreća, jer ne mogu da imaju svoju biološku decu. Milanka nakon svega nastavlja svoj život, i to bismo u odnosu na njenu nekadašnju dramu takođe videli kao uređenje kosmičkih poredaka i ispravljanje učinjenih nepravdi. Ali dok svako u ovoj priči pokušava da sakrije svoj greh kako bi pred glasom palanke ostao čist i uzoran, dotle se razvija jedan sasvim nov život – život Ljubiše, Milankinog biološkog, a Dragišinog i Leposavinog usvojenog sina, koga pratimo od drugog dela romana nadalje. Nad Ljubišom će se ispuniti ono što se u našem narodu naziva okajanje nasleđenog greha. Ljubiša odlazi u popravni dom zbog nezrelosti svoje devojke koja ga optužuje za silovanje. Pomisliće čitalac, Ljubiša odlazi u popravni dom zbog nasleđenog duhovnog greha svog biološkog oca Steve. A ova pretpostavka kulminiraće i njegovom smrću na kraju romana kao i ponovnom slikom krave upregnute u kola koja vuku njegov sanduk: „Krava nema rogove kao vo. Milanka nije mogla da nađe vola. Krava je uvek pri ruci.“

Šta je život? „Sedamdeset Milankinih godina prošlo je kao sedam dana u nedelji“, reći će narator. Još brže teče diskurs ove pripovesti. Jedan život je samo to, kratki treptaj u beskonačnom vremenu niza sudbina koje spajajući se daju nove živote: Živan i Radmila Milanku, Steva i Milanka / Dragiša i Leposava – Ljubišu. Ali te iste živote i njihove identitete diktiraju i stvaraju društvo, socijalna sredina i glas naroda. Dve su slike kojima je to sjajno prikazano: jedna je iz doma gde su prestupnici tražili od Ljubiše da bude ono što nije („Pristao sam da u priči budem ono što nisam i da izmišljam, da zadovoljim njihova očekivanja, da odustanem od sebe i budem ono što su oni hteli da budem. Ceo život mi je od tada uništen“), druga je iz frizerskog salona koji je vodila Milanka gde se kao naratori uvođe Haube (skriveno ženske glave) koje pričaju o tuđim životima. Milanka je svima davala za pravo, jer je smatrala da je mnogo istina na ovom svetu: „Svako je rodonačelnik svoje istine.“

Milanka je pogrešno mislila. Samo je jedna istina. Ona u kojoj svima nama, poput krave s kraja knjige, „iz sapi izrasta drvena kolska gruda“, a „zatiljačni jaram spada na čelo“.

Kad čitaoci dođu do te istine na kraju ovog romana, to je razlog njihovog nebeskog plača.